

SHARQ FALSAFASINING DOLZARB MASALALARI

XALQARO ILMIY-AMALIY ANJUMAN
TO'PLAMI

Buxoroyi sharif – 2025

**O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIY TA’LIM, FAN VA
INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI
BUXORO DAVLAT UNIVERSITETI
TARIX VA YURIDIK FAKULTETI
“ISLOM TARIXI VA MANBASHUNOSLIK, FALSAFA”
KAFEDRASI**

**SHARQ FALSAFASINING
DOLZARB MASALALARI**
(qadimgi zamonlardan hozirgacha)

**XALQARO ILMIY-AMALIY ANJUMAN
TO‘PLAMI**

Buxoroyi sharif – 2025

kelmoqda. Imom ash-Shotibiy Qur'on qiroatlari tarixida buyuk maktab yaratgan alloma sifatida ta'kidlanadi

Uning asarlari, xususan "Shotibiyya" nazmiy kitobida jamlangan ilmiy merosi qiroatlarni o'rganishda bebaho qo'llanma bo'lib xizmat qilmoqda. Shotibiyni qiroat ilmidagi xizmatlari nafaqat ilmiy, balki tarbiyaviy va ma'naviy ahamiyatga ham egahisoblanib, u kelajak avlodni Qur'onni to'g'ri o'qishga, unga muhabbat qo'yishga chorlaydi. Shunday qilib, Imom ash-Shotibiyni ilmiy merosi bugungi kunda ham dolzarbligini saqlab qolmoqda va Qur'on ilmlari taraqqiyotida muhim o'rin egallaydi.

Imom al-Shatbi odamlar tashrif buyurgan so'nggi islom qirolligi bo'lgan Granada shahrida o'sgan va bu mamluklarning intellektual va ilmiy gullab-yashnash davrida bo'lgan va Imom al-Shatbi Granadadan boshqalarga ketgani haqida tilga olinmagan, lekin u na hajga, na umraga umuman sayohatga chiqmaganligi eslatib o'tilgan. U o'zi haqida o'zi haqida aytib o'tdiki, u olimlarning kelib chiqishi, bo'laklari va ustunliklariga nazar tashlab, hech bir fanda boshqalar hisobidan kuchini ayamasligini, ulamolar undan bolaligidan ilmga bo'lgan katta muhabbatini yetkazishganini, unga bardosh berib, asta-sekin ilmni o'rgana boshlaganini, Qur'on va Sunnaga sodiq qolganini aytib o'tdi.²⁷⁸

Imom Shotibiyni qiroat ilmidagi xizmatlari beqiyos hisoblanib ulardan bir nechtasini sanab o'tish lozimdir :

1. Qiroatlarni tartibga solish – Imom ash-Shotibiy **yetti mashhur qiroatni** bir kitobda jamlab, ularni she'riy uslubda ifoda etdi. Bu uslub tufayli o'rganuvchilar yod olishda osonlikka erishdilar.
2. Qiroatlarni ta'lim tizimiga kiritish – U qiroat ilmidagi ijozat tizimini mukammal yo'lga qo'yib, talabalar ustozlardan bevosita isnod orqali o'rganishlari uchun imkon yaratdi.
3. She'riy metod – Ash-Shotibiyni qiroat ilmini bayon qilishda nazm (she'r) uslubini qo'llashi ilmiy merosini boshqalardan ajratib turadi. Bu uslub orqali ilmiy material nafaqat eslab qolishga, balki ko'proq tarqalishiga ham sabab bo'ldi.
4. Ilmiy an'analarning davomchisi – U o'zidan oldingi eng mashhur qiroatchilar – Ibn Mujohid, Abu Amr ad-Dani kabi ulamolarning ilmiy merosini mukammallashtirdi va keyingi avlodlarga yekazdi. Imom ash-Shotibiy Qur'on qiroatlari tarixida muhim o'rin tutgan allomalardan biridir. Uning kitoblari bilan, xususan mashhur "Hirzul-amoniyy" ("Shotibiyya") asari orqali **Qur'on qiroatlari** tartibga solinib, kelgusi avlodlarga aniq va tizimli tarzda yetkazildi. Bu asar qiroatlarni yodlashni yengillashtirdi, ularni ilmiy asosda o'rgatish imkonini berdi va asrlar davomida islom olamida asosiy manba sifatida xizmat qildi. Shotibiyni ilmiy merosi bugungi kunda ham Qur'on qiroatlari ta'limida o'z ahamiyatini yo'qotmagan. Uning yondashuvi ilmiy asos, amaliy usul va ma'naviy ta'limni o'zida mujassam etgani bois, Qur'onni o'rganishda muhim dastur sifatida qadrlanadi.

Demak, Imom ash-Shotibiyni qiroat ilmidagi xizmatlari nafaqat tarixiy, balki amaliy va ma'naviy jihatdan ham hozirgi islom jamiyati uchun bebaho xazinadir. Uning merosini chuqur o'rganish Qur'on ilmlarini rivojlantirish, yangi avlodni Qur'onni to'g'ri o'qishga undash va islomiy qadriyatlarni mustahkamlashda muhim ahamiyat kasb etadi.

Foydalanilgan adabiyotlar :

1. Imom ash-Shotibiy. Hirzul-amoniyy va wajh at-tahani (Qasida Shatibiyya). — Qohira: Dar al-Kutub al-Islamiyya, nashr yillari turlicha.
2. Ibn al-Jazariy, Muhammad ibn Muhammad. An-Nashr fi al-qira'at al-'ashr. — Bayrut: Dar al-Kutub al-'Ilmiyya, 1998.
3. Ibn al-Jazariy, Muhammad ibn Muhammad. Ghayat an-nihaya fi tabaqat al-qurra'. — Bayrut: Muassasat ar-Risala, 2006.
4. Abdulloh Dawahda, mawdoo.com
5. Ben Abdallah Abdelghani (2008), The Efforts of Shatbi in Qur'anic Studies, Algeria: University of Oran, . 10-34 b.
6. Shehata Saqr, Tahzeeb Kitab al-I'tisam by Imom al-Shatbi, Alexandria: Dar al-Fath al-Islami, 18 b.

ISLOM FALSAFASI VA UNING O'ZIGA XOSLIGI

Buxoro Davlat Universiteti
2- kurs Tarix va Yuridik fakulteti
5.1 Fals-24- guruh talabasi

²⁷⁸ Ben Abdallah Abdelghani (2008), The Efforts of Shatbi in Qur'anic Studies, Algeria: University of Oran, . 10-34 b.

Kalit so'zlar:

Islom falsafasi, musulmon mutafakkirlari, Qur'on, hadis, aqida, mantiq, ilohiyot, sufiylik, kalom, sharq falsafasi, g'arb falsafasi ta'siri, hikmat, aql va vahiy, falsafiy tafakkur.

Annotatsiya:

Islom falsafasi musulmon jamiyatlarida Qur'on va hadis asosida shakllangan falsafiy tafakkurni ifodalaydi. U nafaqat diniy e'tiqodlarni, balki inson, tabiat, jamiyat va borliq haqidagi umumiy qarashlarni ham o'z ichiga oladi. Islom falsafasining o'ziga xosligi shundaki, u aql va vahiy uyg'unligini ta'minlab, ilm-fan, axloq, siyosat va ma'naviyat sohalarida chuqur ta'sir ko'rsatgan. Mashhur mutafakkirlar – Forobiy, Ibn Sino, Beruniy, Ibn Rushd va boshqa allomalar Sharq va G'arb falsafasiga katta hissa qo'shganlar. Shuningdek, sufiylik ta'limoti ham islom falsafasida inson ma'naviy kamoloti va ruhiy poklanish g'oyalari rivojlantirgan. Shu bois Islom falsafasi bugungi kunda ham dolzarbligini saqlab, ma'naviy-ma'rifiy taraqqiyotda muhim o'rin egallaydi.

KIRISH

Insoniyat tarixida falsafa tafakkurining turli shakllari mavjud bo'lib, ular jamiyat va davr ehtiyojlariga qarab rivojlangan. Sharq falsafasi, xususan, Islom falsafasi insoniyat tafakkurida alohida o'rin egallaydi. Chunki u nafaqat diniy aqidalar bilan bog'liq bo'lib qolmagan, balki ilm-fan, ma'naviyat, axloq, siyosat, tabiat va jamiyat haqidagi qarashlarni ham o'zida mujassamlashtirgan. Islom falsafasi musulmon mutafakkirlarining aql, mantiq va vahiy uyg'unligiga asoslangan holda yaratgan yirik ilmiy-ma'naviy merosi sifatida shakllandi. Bugungi kunda Islom falsafasini chuqur o'rganish nafaqat tarixiy ahamiyatga ega, balki zamonaviy ilm-fan va jamiyat taraqqiyotida ham dolzarbdir.

Chunki Islom falsafasi o'ziga xos jihatlari bilan boshqa falsafiy oqimlardan farq qiladi va insoniyatning ma'naviy, ilmiy, madaniy taraqqiyotiga katta ta'sir ko'rsatgan.

Islom falsafasining shakllanishi - Islom falsafasi VIII–IX asrlarda shakllana boshladi. Bu davrda musulmon jamiyatida Qur'on, hadis va diniy ta'limotlar asosida tafakkur rivoj topdi. Yunon, hind va fors falsafasi merosi arab tiliga tarjima qilinib, musulmon olimlari tomonidan qayta ishlanib, yangicha mazmun kasb etdi. Shu jarayonda Islom falsafasi o'ziga xos yo'nalish sifatida shakllandi.

Islom falsafasining asosiy manbalari Qur'on va hadis bo'lsa-da, musulmon olimlari aql va mantiqqa ham katta ahamiyat qaratganlar. Ular diniy e'tiqod bilan falsafiy tafakkurni uyg'unlashtirishga intildilar. Shu boisdan Islom falsafasi diniy va dunyoviy qarashlarning uyg'unlashgan shakli sifatida maydonga chiqdi.

Asosiy yo'nalishlari-Islom falsafasi turli yo'nalishlarda rivoj topdi. Ularning eng muhimlari quyidagilar:

Kalom – aqida va e'tiqod masalalarini aql va mantiq yordamida asoslab beruvchi yo'nalish. Mutakallimlar Qur'on oyatlari va hadislarni aqliy dalillar bilan izohlashga harakat qilganlar.

Falsafiy hikmat – Yunon falsafasi an'analari bilan bog'langan yo'nalish bo'lib, unda borliq, inson, tabiat, ruh va aql haqidagi masalalar o'rganilgan.

Tasavvuf (sufiylik) – insonning ruhiy poklanishi, Allohga yaqinlashishi, ma'naviy kamolotga erishish haqidagi ta'limot.

Ilohiyot va mantiq – Islom olimlari mantiq ilmini chuqur rivojlantirdilar, uni diniy va dunyoviy ilmlar uchun muhim vosita sifatida qo'lladilar.

Mashhur musulmon mutafakkirlari-Islom falsafasining rivojiga ko'plab buyuk allomalar hissa qo'shgan.

1.Abu Nasr Forobiy (873–950) – “Sharq Arastusi” nomi bilan mashhur bo'lib, “Fozil shahar” haqidagi qarashlari bilan tanilgan. U ideal jamiyat, inson kamoloti, bilim va axloqning uyg'unligi haqida chuqur fikrlar bildirgan.

2.Abu Ali Ibn Sino (980–1037) – buyuk tabib va faylasuf. Uning “Kitob ash-shifo” va “Donishnoma” asarlari falsafaning turli sohalarini qamrab oladi. U aql va vahiy munosabatiga alohida e'tibor qaratgan.

3.Ibn Rushd (Averroes) (1126–1198) – Andalusiyalik faylasuf bo'lib, Arastu falsafasini chuqur sharhlab, uni Islom falsafasi bilan uyg'unlashtirishga harakat qilgan. Uning qarashlari G'arb falsafasiga ham kuchli ta'sir ko'rsatgan.

4.Jaloliddin Rumiy, Bahouddin Naqshband kabi sufiy allomalar esa ruhiy poklanish, inson qalbini tarbiyalash, muhabbat va komillikka erishish g'oyalari bilan mashhur bo'lganlar.

Islom falsafasining o'ziga xosligi Islom falsafasining boshqa falsafiy oqimlardan asosiy farqi – u aql va vahiy uyg'unligini ta'minlaganidir. Agar yunon falsafasi ko'proq aql va mantiqqa tayanib, diniy e'tiqodlardan mustaqil bo'lsa, Islom falsafasi diniy asoslarni inkor etmagan holda ularni ilmiy va falsafiy dalillar bilan mustahkamlagan.

Islom falsafasi quyidagi jihatlar bilan o'ziga xosdir:

Aql va vahiy uyg'unligi – diniy ta'limot aql bilan tushuntirilgan va asoslangan.

Ilm-fanga yaqinligi – musulmon olimlari falsafiy qarashlarni ilmiy kashfiyotlar bilan bog'laganlar.

Ma'naviylikka e'tibor – inson ruhiy kamoloti va axloqiy tarbiyasi markaziy masala bo'lgan.

Sharq va G'arbni bog'lash – Islom falsafasi Sharq tafakkurini G'arbga, G'arb falsafasini esa Sharqqa yaqinlashtiruvchi ko'priq vazifasini bajargan.

Sufiylik ta'siri – insonning qalbiy poklanishi va ma'naviy kamolotini falsafaning muhim qismi sifatida o'rganilgan.

Islom falsafasi va G'arb falsafasi o'zaro ta'siri

Islom falsafasi o'z davrida G'arb falsafasiga kuchli ta'sir ko'rsatgan. XII–XIII asrlarda Ibn Sino va Ibn Rushdning asarlari lotin tiliga tarjima qilinib, Yevropa universitetlarida o'qitilgan. Bu qarashlar keyinchalik Uyg'onish davri falsafasi va ilm-fanning shakllanishiga katta ta'sir ko'rsatdi.

Shuningdek, musulmon mutafakkirlari matematika, tibbiyot, astronomiya, kimyo va boshqa tabiiy fanlarda ham falsafiy asoslangan yirik kashfiyotlar qildilar. Bu esa Islom falsafasini faqat diniy yoki nazariy ta'limot emas, balki amaliy ahamiyatga ega bo'lgan ilmiy tizim sifatida ko'rsatadi.

Bugungi kunda Islom falsafasining ahamiyati Hozirgi globalashuv davrida insoniyat turli ma'naviy va axloqiy muammolarga duch kelmoqda. Shu nuqtai nazardan Islom falsafasi insonni komillikka yetaklovchi, jamiyatda adolat, ma'naviyat va axloqiy qadriyatlarni tiklovchi manba sifatida yana-da dolzarbdir.

Zamonaviy davrda Islom falsafasi o'zining boy tarixiy asoslariga tayanib, hozirgi kunda musulmon jamiyatlarining ijtimoiy, siyosiy va iqtisodiy muammolarini hal qilishda katta ahamiyatga ega bo'lib kelmoqda. Bu falsafa, Qur'on va Hadislar asosida shakllangan bo'lib, doim zamon talablariga mos ravishda yangilanishda davom etadi. Islom falsafasining zamonaviy talqinlari, an'anaviy islom tafakkuri va zamonaviy masalalar o'rtasidagi bog'liqliklarni o'rganadi. Bu esa jamiyatlarda adolat, tenglik va ilm-fan rivojiga hissa qo'shadi.

Zamonaviy muammolarda islom falsafasining roli. Zamonaviy davrda Islom falsafasi, ijtimoiy tenglik, adolat va inson huquqlari masalalarini hal qilishda o'z hissasini qo'shib kelmoqda. U, shuningdek, iqtisodiy adolat va boylikni taqsimlash, diniy ekstremizm va radikallashuvning oldini olish, hamda islomiy siyosat nazariyalarini rivojlantirishga qaratilgan.

Bugungi kunda musulmon faylasuflari, an'anaviy islom tafakkurini zamonaviy muammolar bilan bog'lab, ijtimoiy adolat va tinchlikni ta'minlashga intiladilar. Globalizatsiya, ilm-fan va texnologiya taraqqiyoti kabi zamonaviy masalalar islom falsafasining muhim tadqiqot sohalarini tashkil etadi. Masalan, tibbiy etika, biotexnologiya va atrof-muhit etikasi kabi bioetik masalalar ham islomiy nuqtai nazardan o'rganiladi. Natijada bu o'rganishlar insoniyatning manfaatlari uchun xizmat qiladi.

Islom falsafasining tarixiy rivoji. Islom falsafasi VIII asrdan boshlab rivojlana boshladi. Avvalgi yunon falsafasi ta'siri ostida musulmon olimlari mantiq, tabiiy fanlar va axloqiy masalalar bo'yicha ko'plab asarlar yaratdilar. Al-Farobiy, Abu Ali Ibn Sino, Ibn Rushd kabi olimlar islom tafakkurini rivojlantirishda katta hissa qo'shganlar. Ayniqsa, Al-Farobiy siyosiy falsafa va axloqqa oid asarlari bilan mashhur bo'lgan, Ibn Rushd esa yunon falsafasini islom tafakkuri bilan uyg'unlashtirishga intilgan.

Zamonaviy islom falsafasining rivoji. Zamonaviy islom falsafasi 19-20 asrlarda Muhammad Iqbol va Fazlur Rahmon kabi olimlar tomonidan qayta talqin qilindi. Ular islomni zamonaviylik kontekstida qayta shakllantirishga intildilar. Nasr Abu Zayd va Ayman Shihodi kabi zamonaviy mutafakkirlar diniy tajriba va aql o'rtasidagi munosabatlarni o'rganib, islomiy fikrni zamonaviy dunyoda tutgan o'rnini izohlashdi. Fotima Mernissiy va Amina Vadud kabi mutafakkirlar islomiy matnlarning an'anaviy talqinlarini tanqid qilib, Islom doirasida ayollar huquqlarini himoya qilishga intildilar.

Xulosa

Zamonaviy islom falsafasi tarixiy ildizlariga tayanib, bugungi kunda ham dolzarb masalalarni hal qilishda davom etmoqda. Islomning asosiy tamoyillari – tavhid, ilm va aql, etika (odob-axloq) – zamonaviy dunyoda qanday yangilanishlarni talab etishini ko'rsatmoqda. Shuningdek, islom falsafasi o'zining dinamik va rivojlanib borayotgan tabiati bilan, Barcha zamonaviy muammolarga javob berishini ko'rsatib kelmoqda. Bu nafaqat musulmon olimlari, balki butun dunyo madaniyati uchun muhim yondashuvni taqdim etadi. Islom falsafasi insoniyat tafakkurining yuksak cho'qqilaridan biridir. U Qur'on va hadis asosida shakllangan

bo'lsa-da, aql, mantiq va ilmiy izlanishlarga katta e'tibor qaratgani bilan ajralib turadi. Musulmon mutafakkirlari yaratgan boy ilmiy-ma'naviy meros Sharq va G'arb falsafasini birlashtirgan, dunyo ilm-fani va madaniyatiga beqiyos hissa qo'shgan. Islom falsafasining o'ziga xosligi – uning aql va vahiy uyg'unligida, ilm va ma'naviyatni birlashtirishida, insonning ruhiy va axloqiy kamolotini markaziy masalaga aylantirishidir. Shu bois Islom falsafasi bugungi kunda ham dolzarb ahamiyatga ega bo'lib, insoniyatning ma'naviy va ilmiy taraqqiyotiga xizmat qilishi shubhasizdir. Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Qur'oni Karim. – Toshkent: "Movarounnahr", 2019.
2. Hadislar to'plami. Imom al-Buxoriy. – Toshkent: "Movarounnahr", 2018.
3. Forobiy, Abu Nasr. *Fozil shahar aholisining qarashlari haqida*. – Toshkent: "G'afur G'ulom nomidagi adabiyot va san'at nashriyoti", 1993.
4. Ibn Sino, Abu Ali. *Kitob ash-shifo*. – Tehron nashri, 1980.
5. Beruniy, Abu Rayhon. *Hindiston*. – Toshkent: "Fan", 1965.
6. Ibn Rushd. *Tahafut at-tahafut* (Inkorlarning inkori). – Qohira, 1960.
7. Rumiy, Jaloliddin. *Masnaviyi ma'naviy*. – Toshkent: "Adolat", 2005.

MA'RIFAT VA MA'RIFATPARVARLIK: TARIXIY MEROS VA FALSAFIY TAHLIL

Haqqulov Nabijon Qahramonovich,
Samarqand iqtisodiyot va servis instituti
Ijtimoiy fanlar kafedrasida dotsent o'g'ir,
Falsafa fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
E-mail: nabijonhaqqulov83@gmail.com

Annotatsiya. Mazkur maqolada ma'rifat va ma'rifatparvarlik tushunchalarining mazmun-mohiyati, ularning tarixiy-falsafiy ildizlari hamda ijtimoiy-ma'naviy taraqqiyotdagi o'rni tahlil qilinadi. Musulmon Sharq mutafakkirlari merosida ma'rifatning inson kamoloti, jamiyat taraqqiyoti va adolatli ijtimoiy tuzumni barpo etishdagi o'rni yoritiladi.

Maqolada ma'rifat va ma'rifatparvarlikning umuminsonga xos qadriyat sifatidagi ahamiyati, ularning jamiyatni yangilash va ma'naviy yuksaltirishdagi o'rni falsafiy tahlil asosida ochib beriladi..

Kalit so'zlar: ma'rifat, ma'rifatparvarlik, tarixiy meros, falsafa, tasavvuf, islom falsafasi, jadidchilik, inson kamoloti, ma'naviy taraqqiyot, jamiyatni yangilash.

Аннотация. В данной статье анализируется сущность понятий просвещения и просветительства, их историко-философские корни и роль в социально-духовном развитии. В наследии мыслителей мусульманского Востока освещается роль просвещения в совершенствовании человека, развитии общества и построении справедливого общественного устройства.

В статье на основе философского анализа раскрывается значение просвещения и просветительства как общечеловеческой ценности, их роль в обновлении общества и его духовном возвышении.

Ключевые слова: просвещение, просветительство, историческое наследие, философия, суфизм, исламская философия, джадидизм, совершенствование человека, духовное развитие, обновление общества.

Abstract. This article analyzes the essence of the concepts of enlightenment and enlightenment movement, their historical and philosophical roots, and their role in socio-spiritual development. The heritage of Muslim Eastern thinkers highlights the role of enlightenment in human perfection, societal progress, and the establishment of a just social system.

The article, based on philosophical analysis, reveals the significance of enlightenment and the enlightenment movement as universal human values, and their role in the renewal and spiritual elevation of society.

Keywords: enlightenment, enlightenment movement, historical heritage, philosophy, Sufism, Islamic philosophy, Jadidism, human perfection, spiritual development, societal renewal.

Ma'rifatchilik yoki ma'rifatparvarlik harakati, umuman olganda, Sharq mamlakatlariga xos bo'lib, u dastlab Sharq Renessans davri mutafakkirlari tomonidan diniy aqidachilikka qarshi dunyoviylikni diniylik bilan bog'lagan holda ilgari surgan g'oyaviy yo'nalish tarzda paydo bo'lib, keyinchalik esa G'arbiy

ЎЗИГА ХОС ХУСУСИЯТЛАРИ ТАРИХИ	94
Qaxxorova Saodat Qaxramonovna, ISLOM FALSAFASI VA YOSHLAR TARBIYASI: TABIATGA MUHABBATNING JAMIYAT RIVOJIDAGI AKSIOLOGIK AHAMIYATI	98
Raxmonova Mavluda Abdusamadovna. FITPAT VA FALSAFA FANI	100
Shodiyev Jahongir Jo'raqulovich, Ramazonov Sunnatulla Oybek o'g'li. ISLOM FALSAFASIDA TABIATNI ASRASH VA ATROF-MUHITGA EHTIYOTKORONA MUNOSABAT: INSON QADRIYATI VA EKOLOGIK MASALALARNING YORITILISHI	103
Axmedova Dilrabo Sa'dullayevna. MARKAZIY OSIYO MUTASAVVUFLARINING MA'NAVIY MEROSI VA ULARNING ISLOM FALSAFASI TAFAKKURIGA TA'SIRI	104
Saidov Shaxboz Shamsiddinovich. Faxriddin Roziyning islom falsafasida tutgan o'rni	107
Шарапов Маъмур. Ислонда экологияга муносабат	109
Кодиров Дилшод Сабиржонович. ИСЛОМ ФАЛСАФАСИДА КОНФЛИКТ ВА УНИ БОШҚАРИШ МАСАЛАСИ	111
Xaitov Azizbek Azamatovich. Muhaddislar sultoni Imom-al Buxoriyning ma'naviy merosi va uning falsafiy tahlili	113
Шамсутдинова Нигина Каримовна. Вожиб-ул-вужуд в суфийских воззрениях Абу Али Ибн Сины	117
Norova Malika Fayzullovna, SAYFIDDIN BOXARZIY VA G'ARB MUTAFAKKIRLARI IJODIDA FALSAFA VA ISLOM DININING O'ZIGA XOS UYG'UNLIGI	120
Abbosov Abbosali. "Naqshbandiya" tariqati va unda komil inson masalasi	123
Oybek Iskandarovich Rajabov. X-XI asr Buxorolik islomshunos olimlar xususida	125
Aminov Dalerjon Alisher-o'g'li. Abu Hafs Kabir hazratning fiqh ilmi va zamonaviy yurisprudensiyada o'rni	126
Sayfilloyev Alisher Azamatovich. RIBO (SUDXO'RLIK)NING JAMIYATGA SALBIY TA'SIRI: IQTISODIY, IJTIMOY VA AXLOQIY TAHLIL	129
Aminov D.A., Shoyimov Sardor Farhod o'g'li. Islom falsafasida adolat tushunchasi va uning zamonaviy huquqiy tizimdagi ahamiyati	133
Usmonov Adiz Mansurxo'jayevich. Ibnul Javziy ma'naviy merosining barkamol avlod tarbiyasidagi ahamiyati	134
Rajabova Nilufar, Raupova Ra'no Soyibovna. Imom ash-Shotibiyning qiroat ilmidagi xizmatlari va u qoldirgan ilmiy meros	137
Ramazon Farhodov Farhod o'g'li, Xaitov L.A. Islom falsafasi va uning o'ziga xosligi	138
Haqqulov Nabijon Qahramonovich, MA'RIFAT VA MA'RIFATPARVARLIK: TARIXIY MEROS VA FALSAFIY TAHLIL	141
Satboldiyeva Zebo Shuxratullayevna, Nasirova Saodathon Nodirjon qizi. Islom falsafasi va uning o'ziga xosligi	143
4-sho'ba. Sharq falsafasining Jahon falsafasi merosidagi o'rni va ahamiyati.	147
Нарзиев Зубайдилло Ибодиллоевич. АЗИЗИДДИН НАСАФИЙ ТАСАВВУФ ГНОСЕОЛОГИЯСИДА ЎЗЛИКНИ БИЛИШ ВА АНГЛАШ ҲАҚИДАГИ ҲОЯЛАРНИНГ НАМОЁН БЎЛИШИ ХУСУСИЯТЛАРИ	147
Xaitov Lazizbek Azamatovich. ҲАКИМ ТЕРМИЗИЙ ФАЛСАФИЙ ТАЪЛИМОТИДА ИЛМ МАВЗУСИ ВА УНИНГ ТАСНИФИ	151
Жумабоева Мухлиса Норбой кизи. ШАРҚ ФАЛСАФАСИНИНГ ЖАҲОН МИҚЁСИДАГИ НУФУЗИ	154
Ikromiddin Ostonaqulov, XIX ASR O'ZBEK ALLOMALARI MEROSIDA DINIY-FALSAFIY QARASHLAR	158
Музаффаров Фируз Давронович. Шарқ фалсафасида "Устоз-шогирд" муносабати ва у орқали комилликка эришиш масаласи	161
Shodiyev Jahongir Jo'raqulovich. JANUBI-SHARQIY OSIYODA SO'FIYLIK TA'LIMOTINING INSON QADRI VA MA'NAVIY KAMOLOT SHAKLLANISHIDAGI O'RNİ	166
Раъно Раупова. Хожа Исмаи Бухорий адабий меросининг фалсафий таҳлили	168
Қаюмова А.Т., Хикматова Н.Р. ИБН ХАЛДУННИНГ ФАЛСАФИЙ МЕРОСИ	170
Akbar Allamov, Orifjon Berdiyev. Tasavvuf falsafasi va uning o'ziga xos jihatlari	172
Murodova Dilrabo Shomurodovna. BUYUK AJDODLARIMIZ MEROSI - UCHINCHI RENESSANS POYDEVORI	175
Berdiyev Orifjon. Nosiruddin Tusiy ma'naviy merosi va uning Islom falsafasidagi ahamiyati	177